

Όταν γεννήθηκαν τα ελληνικά περιοδικά και οι εφημερίδες

Εργασία του μαθητή: Βαγγέλη Μακροδημήτρη

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Αγγελάκου Ελένη

e – paideia – news, όμιλος δημοσιογραφίας Γυμνασίου

Περιοδικό ή εφημερίδα;

Όσο και αν η απάντηση φαίνεται απλή στις μέρες μας, οι κατηγορίες του γραπτού Τύπου τον 19ο αιώνα δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν· ακόμα και τα ίδια τα έντυπα δυσκολεύονταν τότε να υιοθετήσουν τη μία ή την άλλη ταυτότητα. Η Μάρθα Καρπόζηλου στην εμπειριστατωμένη αυτή μελέτη απαντά στο ερώτημα με τη σαφήνεια που επιτρέπουν η καταγραφή και η εξέταση 589 περιοδικών του μακρού 19ου αιώνα, τα οποία εντάχθηκαν στον τελικό κατάλογο με βάση κριτήρια που προέκυψαν από έρευνα χιλιάδων εφημερίδων, δελτίων, επιθεωρήσεων, συγγραμμάτων, περιοδικών κ.ά.

Σε ποιους όμως απευθύνονταν τα πολυάριθμα περιοδικά;

Τα περιοδικά, ως φθηνότερο, ελκυστικότερο και ευκολότερο ανάγνωσμα απ' ό,τι το βιβλίο, δημιούργησαν και στην Ελλάδα νέα αναγνωστική πελατεία που συμμετείχε στις συζητήσεις γύρω από την επιστήμη, τον πολιτισμό, τη θρησκεία, την κοινωνία, το έθνος. Ως φορέας προόδου, αλλά και συντήρησης, στοχεύοντας στη μόρφωση του λαού, στην επιμόρφωση των κοινωνικά κατώτερων και στην ψυχαγωγία τους, συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση ενός κοινού που αναζητούσε την κοινωνική ανέλιξη, την ενημέρωση, τη διασκέδαση, ενώ παράλληλα δρούσαν καταλυτικά στη δημιουργία εθνικής, τοπικής, θρησκευτικής, έμφυλης ταυτότητας.

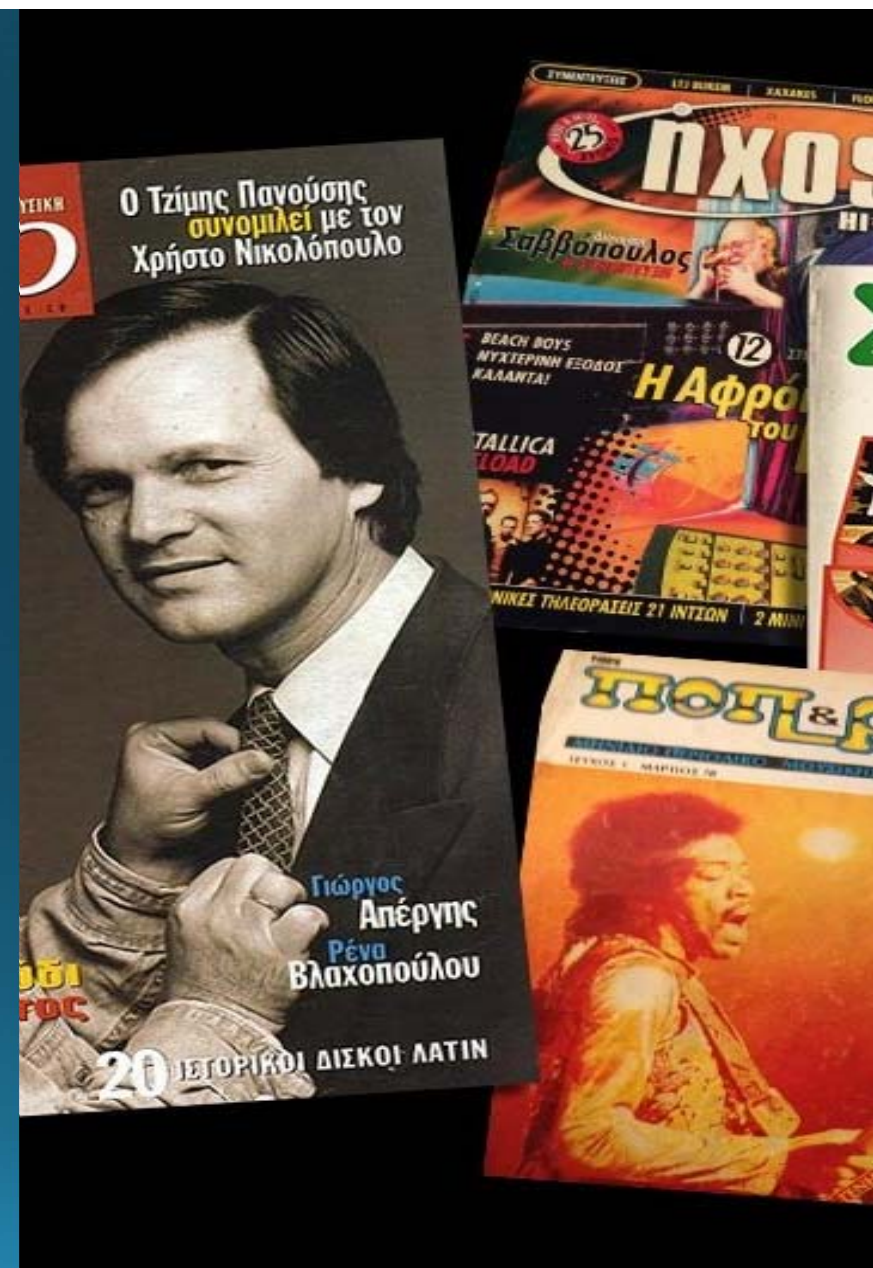
Τα πρώτα ελληνικά περιοδικά

Τα πρώτα ελληνικά περιοδικά, όπως ο εμβληματικός «Ερμής ο Λόγιος», η «Καλλιόπη», η «Μέλισσα» κ.ά., κυκλοφόρησαν στις αρχές του 19ου αιώνα στη Βιέννη και στο Παρίσι. Μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους, η Αθήνα θα συγκεντρώσει το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής εντύπων, ακολουθούμενη από άλλες πόλεις της ελληνικής επικράτειας και από σημαντικά κέντρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, όπως η Κωνσταντινούπολη και η Σμύρνη. Αρκετά περιοδικά, κατά κύριο λόγο της Αθήνας, εκδίδονταν από επιστημονικές εταιρείες και συλλόγους που είχαν δημιουργηθεί από νωρίς στο νεοσύστατο κράτος. Τα φιλολογικά-οικογενειακά, ως δημοφιλέστερα, καλύπτουν όλον σχεδόν τον 19ο αιώνα, ενώ παράλληλα κυκλοφορούσαν περιοδικά που πραγματεύονταν νομικά, ιατρικά, στρατιωτικά, θρησκευτικά, εκκλησιαστικά, γυναικεία, παιδικά, πολιτικά θέματα. Το μεγαλύτερο τираζ είχαν τα παιδικά και τα γυναικεία περιοδικά, φτάνοντας ακόμη και τα 6.000 αντίτυπα και ακολουθούσαν από τα φιλολογικά-οικογενειακά, εμπορικά, ιατρικά κ.ο.κ.

Η επιβίωση των περιοδικών μέσα από τον χρόνο.

Η επιβίωσή τους ήταν άμεσα συνυφασμένη με τις πωλήσεις, που ήταν η κύρια πηγή εσόδων τους, γι' αυτό και το «ναυάγιο» των εκδοτικών επιχειρημάτων ήταν συνηθέστατο, ιδίως μετά τον πρώτο χρόνο κυκλοφορίας του περιοδικού. Βασική αιτία οι κακοπληρωτές συνδρομητές, εφόσον οι συνδρομές, ακόμη και μετά τη δημιουργία πρακτορείου διανομής, ήταν ουσιαστικά ο πιο διαδεδομένος τρόπος διάθεσης του εντύπου. Αντιθέτως, τα περιοδικά που είχαν ερείσματα σε θεσμούς και σε επώνυμους χορηγούς, όπως σχολείων, επιστημονικών εταιρειών, επαγγελματικών σωματείων, εθνικών ευεργετών κ.λπ., είχαν το προνόμιο της οικονομικής ευρωστίας.

Οι τίτλοι και οι εκδότες

Οι τίτλοι τους, συχνά μονολεκτικοί, ήταν αντιπροσωπευτικοί του περιεχομένου τους: «Έσπερος», «Φιλίστωρ», «Πανδώρα», «Ασκληπιός», «Θέμις», «Εστία», «Κλειώ», αλλά και: «Παρισινοί Συρμοί», «Εθνική Αγωγή», «Εφημερίς των Κυριών», «Μύρια Όσα». Οι δε υπότιτλοι κατά κανόνα ανέφεραν την περιοδικότητα της έκδοσης και/ή το περιεχόμενο του εντύπου: «δισ του μηνός εκδιδόμενον», «κατά Κυριακήν εκδιδόμενον», «Διδασκαλία – Τέρψις», «Φιλολογία-Καλλιτεχνία-Ποικίλα» κ.λπ.

Οι εκδότες, έντονα ταυτισμένοι τις περισσότερες φορές με τα έντυπά τους, ήταν συνήθως γνωστές προσωπικότητες των Γραμμάτων, όπως ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, ο Γεώργιος Δροσίνης, ο Νικόλαος Δραγούμης, ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, αλλά και πολλά άσημα και ξεχασμένα σήμερα πρόσωπα.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΘΗΣΑΥΡΟΣ»

ΠΗΓΕΣ:

Τα Αθηναϊκά,

Historical quest,

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!